

НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНИЙ ІНТЕРЕС ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТИТУТ БЕЗПЕКИ

Болобан Олександр Володимирович, магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування» кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління Поліського національного університету

В системі і структурі національної безпеки необхідно виділити елементи, що представляють найбільший інтерес в плані розкриття їх функціонування і формування: суб'єкт, об'єкт, національний інтерес, небезпеки і загрози. Важливим є те, що ці елементи формуються і функціонують в межах кожного з зазначених факторів системи, і утворюють основу всієї системи національної безпеки.

Аналіз існуючих в науковій літературі [1;4] підходів до національної безпеки показує, що вони застосовуються відповідно до визначення суб'єктного пріоритету. У дослідженнях юристів, політологів і економістів більш значне місце займає проблематика макроекономічного рівня, і найбільш важливими виявляються суб'єкти, що захищають національні інтереси. Соціологи, навпаки, вважають за краще звертатися до нижнього (локального) рівня суб'єктної ієрархії групам і суспільству, які в критичних соціальних умовах, скоріше, є суб'єктами самозахисту (з чим, власне, і пов'язана специфіка їх сучасного стану).

В останні роки політологи, юристи, економісти і соціологи все частіше звертаються до комплексних регіональних досліджень, до розробки концепцій периферійної безпеки на основі периферійної специфіки її для суб'єкта визначеності. При цьому втрачається головний об'єкт дослідження – національна безпека. Це стосується досліджень всіх видів національної безпеки. Навіть економісти з даної проблематики висловлюють думку, що [3, с.27] «при формулюванні об'єктів економічної безпеки часто випадає економіка в цілому. Мова, як правило, йде лише про основні елементи та рівнях економічної системи. Але при цьому абсолютно не враховується, що інтереси економіки в

цілому, держави , можуть серйозно відрізнятися від інтересів їх структурних елементів та у цих економічних суб'єктів можуть бути свої, досить відмінні, підходи і вимоги до економічної безпеки».

Державна соціально-політична система являє собою складну ієрархічну структуру. Тому в якості об'єктів національної безпеки можуть бути виділені відносини макрорівня (економіка, політика, право, культура та ін.), регіонального та галузевого рівня (економіка, політика, право, культура та ін.) Невизначеність у сфері національних інтересів веде і до невизначеності для суб'єкта сторони національної безпеки, деконсолідованості різних соціальних груп і спільнот, до неузгодженості рішень суб'єктів, які здійснюють загальнонаціональний рівень безпеки. Неоднозначні оцінки громадської думки щодо статусу держави в світовому співтоваристві свідчить, на думку В. Цвєткова [4, с.51], про те, що «в нашому суспільстві немає сьогодні конструктивної ідеї, програми, гасла, які могли б працювати на відтворення України». Також пов'язують відродження міжнародного статусу країни не з розвитком військового промислового комплексу, а зі створенням [3, с.11] «ефективної економіки, здатної забезпечити населенню якісне життя»/

Загальноприйнятим у науці є положення про те, що соціальна стійкість громадської системи є запорукою її безпеки. Однак досягається така стійкість в результаті дії дуже протилежних процесів на різних рівнях суб'єктної структури суспільства. Окремі групи населення прагнуть вижити і отримати гарантії зростання свого добробуту, а регіони – забезпечити стабілізаційними механізмами свої території. Але при цьому [1, с.92] «вищий борг держави і його ключова функція полягають у тому, щоб забезпечити стабільність суспільства, його самозбереження і розвиток, відбити можливі загрози безпеці країни».

Тут політика передбачення повинна мати вирішальний пріоритет над політикою реагування на загрози та проходження за подіями. Але і цього недостатньо навіть випереджає, превентивна тактика конкретних дій сама по собі не матиме успіху, так як «забезпечення державної безпеки – задача по самій своїй істоті довгострокова, стратегічна. Її рішення припускає розробку та та внесення змін до Закону України «Про національну безпеку України» (щодо

включення доктрини економічної безпеки України до елементів планування у сферах національної безпеки і оборони)» [2].

Складність, багаторівневність системи національної безпеки – держави, регіонів, соціальних груп, окремих людей – говорить про широкі ступені її градацій, яка на кожному з цих рівнів проявляється в специфічних формах і має самостійний зміст. При цьому треба зазначити, що зв'язок між рівнями безпеки людини (сім'ї) і держави неоднозначна. Низькому рівню безпеки індивіда може відповідати як низький, так і високий рівень безпеки держави в коротко- і середньостроковій перспективах. Аналогічно і високий рівень безпеки індивіда може бути реалізований на тлі як низького, так і високого рівнів безпеки держави.

Література

1. Новицький Г.В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України: Монографія. Київ: Інтертехнологія, 2008. 496 с.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018. № 2469-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/> (дата звернення: 17.08.2021).
3. Трансформація національних концепцій безпеки як відповідь на нові глобальні та регіональні виклики і загрози / за заг. ред. К. А. Кононенка. Київ: НІСД, 2012. 80 с.
4. Цветков В. В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект). Харків: Право, 2000. 164 с.